

Fellesskapets sykehus

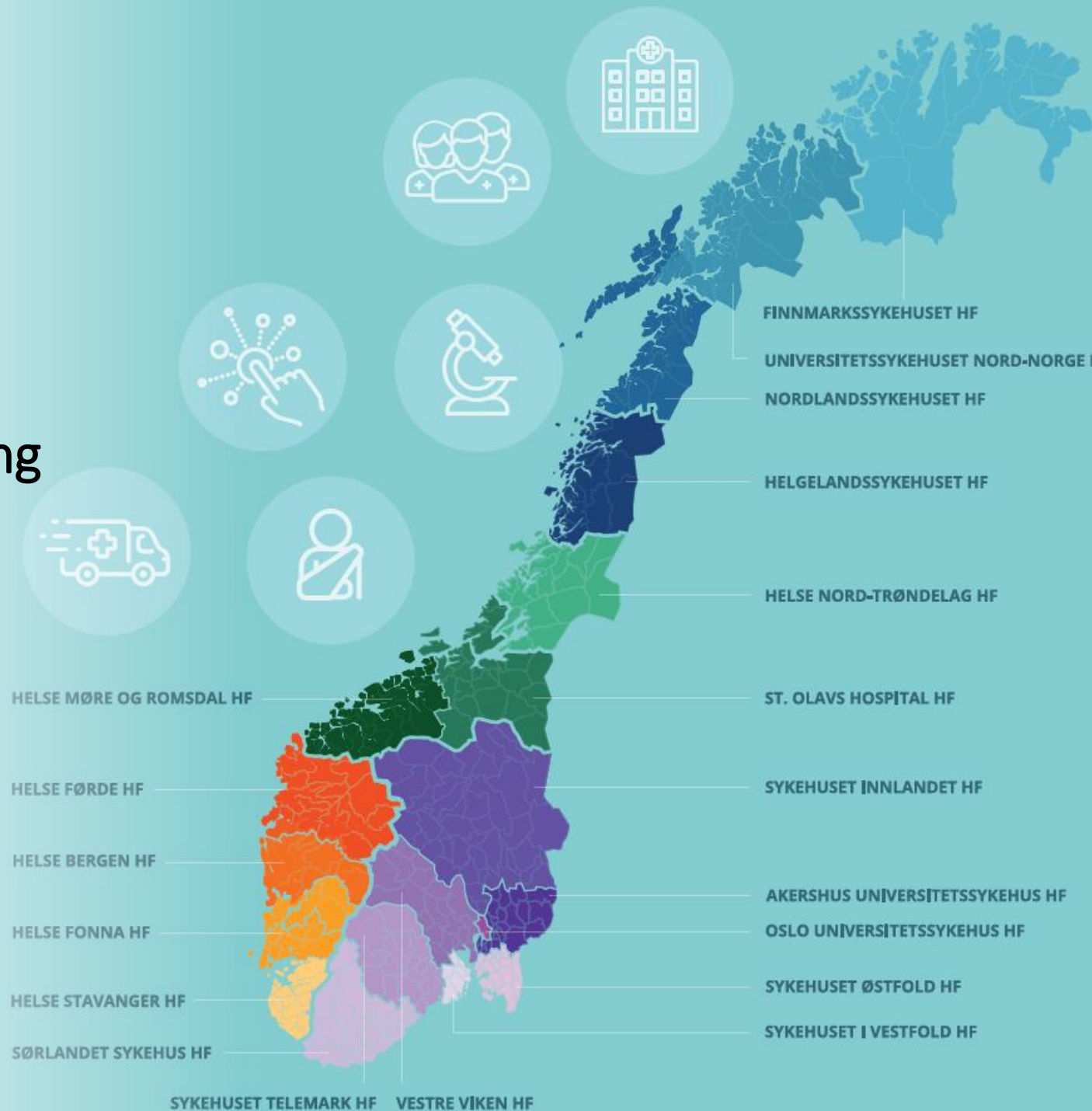
Styring, finansiering, samhandling og ledelse

Sykehusutvalgets innstilling

NOU 2023:8

Overlegeforeningen 27/4 2023

Jon Magnussen

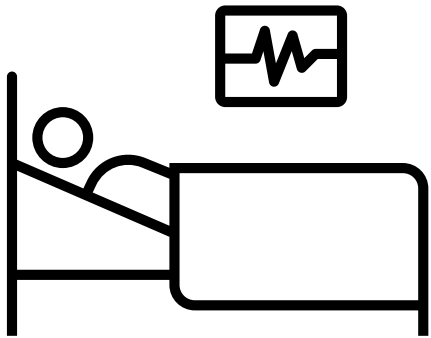

Mandatet

- *Gi en vurdering av erfaringene med dagens styring og organisering av sykehusene og helseforetaksmodellen og foreslå tiltak som kan bidra til effektiv ressursutnyttelse og spesialisthelsetjenester av god og likeverdig kvalitet.*
- *Utrede forslag til endringer i styringen av sykehusene innenfor en modell med statlig eierskap som sikrer regional, politisk og demokratisk innflytelse i styringen av sykehusene.*
- *Gjennomgå ansvar og myndighet for regionale og lokale helseforetak, og tydeliggjøre hvilke beslutninger som skal avgjøres av helse- og omsorgsministeren i foretaksmøte.*
- *Vurdere tiltak for å redusere markedstenkningens plass innen styringen av helseforetakene og vurdere ordningen for finansiering av sykehusbygg.*
- *Utrede forslag til hvordan helsefellesskapene kan brukes til å sikre bedre samhandling med kommunehelsetjenesten om helhetlige pasientforløp.*
- *Vurdere tiltak for å redusere mål- og resultatstyringens plass i styringen av helseforetakene med sikte på å fjerne unødvendig rapportering og detaljstyring.*
- *Gjennomgå antall lederstillinger og ledernivå i helseforetakene og vurdere regelverk og eventuelt andre tiltak som kan understøtte en fornuftig lederstruktur og som legger til rette for stedlig ledelse.*

Helseforetaksmodellen – 20 år etter

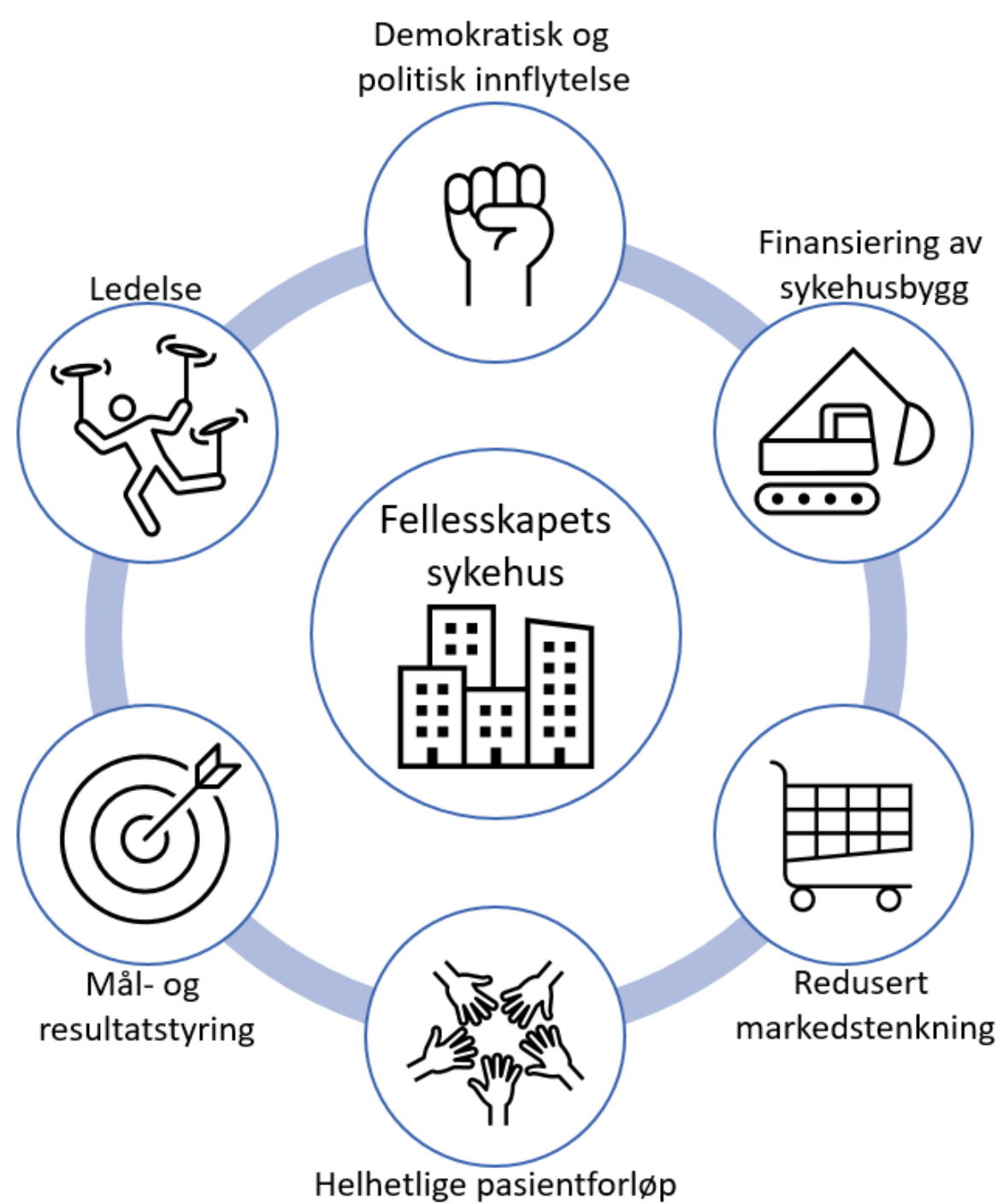
Ulike syn på hvor godt
helseforetaksmodellen fungerer

Enighet om at modellen *kan bli bedre*

Utvalget er – i all hovedsak - samstemte
om sine forslag

Demokratisk og
politisk innflytelse

Innflytelse gjennom folkevalgte organer

Nasjonalt: Storting

Regionalt: Fylkesting

Lokalt: Kommunestyre

Stortinget

2016/17- 2021/22

90 Dok 8 forslag

270 spørretimespørsmål

2070 skriftlige spørsmål

45 interpellasjoner

Helseforetaksloven § 30

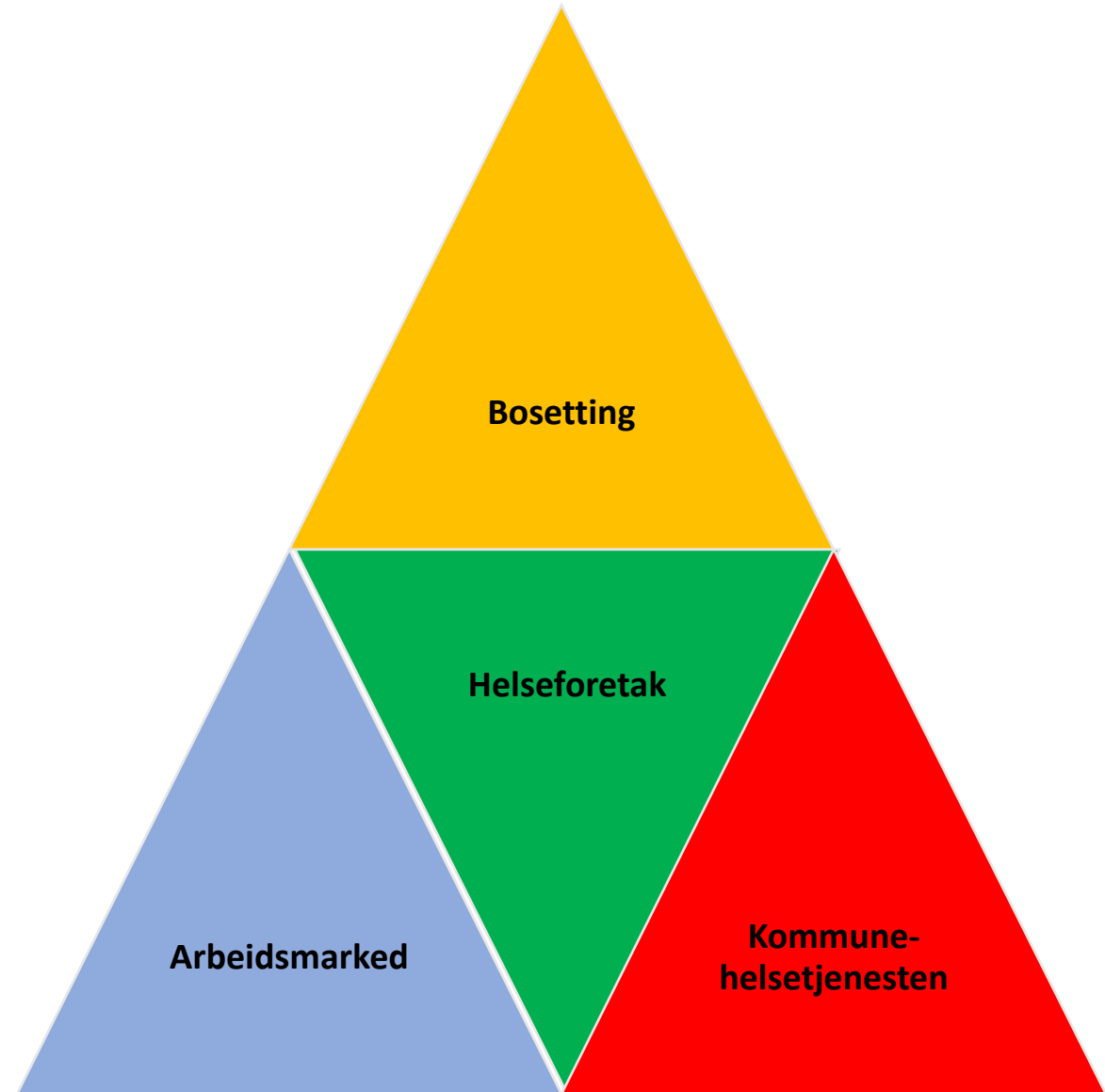
«Foretaksmøtet i regionalt helseforetak treffer vedtak i saker som antas å være av vesentlig betydning for foretakets virksomhet eller løsningen av fastsatte målsettinger eller oppgaver.»

- Utvalgets vurdering er at denne ikke er behov for en tydeliggjøring av hva som ligger i dette

Fylker og kommuner

Lokal og regionalpolitisk medvirkning

- Medvirkning i utredning av enkeltsaker
- Strukturert dialog om utfordringer, strategier og saker på et tidlig stadium
- Utvalget foreslår at dette presiseres i spesialisthelsetjenestelovens § 2.1 e

Styrenes rolle

- Styrket helsefaglig kompetanse i tillegg til forvaltnings- og samfunnskompetanse
- De regionale helseforetakene bør innhente forslag fra kommunene i opptaksområdet, tilsvarende bør staten innhente forslag fra fylkeskommunene (*flertallet*)
- Ikke eksplisitt krav til lokal forankring for styremedlemmer
- Ansatte som observatører i styrene i felleseide selskap (*flertallet*)

Navnet skjemmer ingen

- «Helseforetak» ut av navnet

- *For eksempel:*

Helse Vest RHF

-> Helseregion Vest

Vestre Viken HF

-> Sykehusene Vestre Viken

Redusert
markedstenkning

Erfaringer med innsatsstyrt finansiering

- Positiv, men begrenset effekt på produktivitet
- Usikker virkning på kvalitet
- Helseforetakene reagerer på høyere priser med høyere aktivitet - vridning

- Til dels betydelig skepsis hos helsepersonell

Innsatsstyrt finansiering - vurdering

- Samlet kommer rundt 20 % av helseforetakenes inntekter som ISF
- Vi ønsker en modell hvor helsepersonell er opptatt av å gi kostnadseffektiv behandling i tråd med gjeldene prioriteringskriterier
- Vi ønsker **ikke** en modell hvor fokus blir på inntekter og lønnsomhet i bedriftsøkonomisk forstand
- Utvalget har latt seg inspirere av utviklingen i Danmark

Ny finansieringsmodell - forslag

1

Innsatsstyrt finansiering (ISF) **fra første pasient** erstattes med rammefinansiering som hovedmodell

2

ISF beholdes som en toppfinansiering

3

Resultatbasert finansiering beholdes og videreutvikles

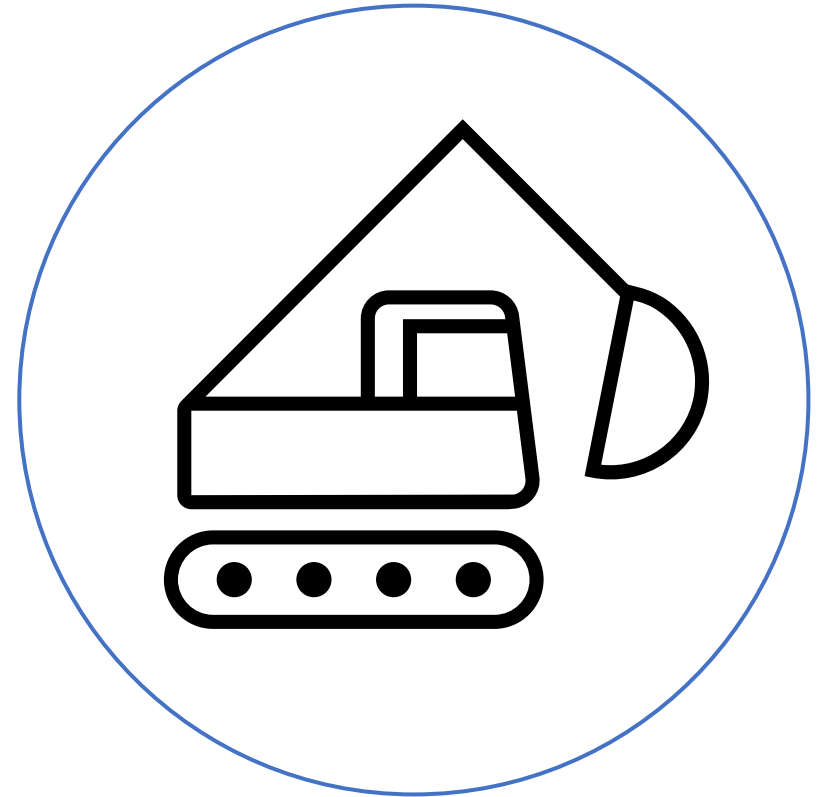
Konsekvenser av å avvike ISF

- Må fremdeles av DRG system og kostnadsveker – monitorering, gjestepasienter mm
- Det er *a priori* vanskelig å si hva som vil skje når ISF avvikes
- Incentivene endres
  - Relative (netto)kostnader mellom beredskap og aktivitet vris
  - Relative (netto)kostnader mellom kvalitet (i vid forstand) og aktivitets vris
  - Relative (netto)kostnader mellom slakk og aktivitet vris
- Dette krever en omlegging av et 25-årig innarbeidet tankesett
- Kanskje i større grad en utfordring for ledelsen enn for helsepersonell

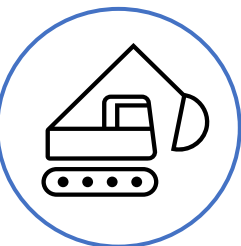
Finansiering av sykehusbygg

Finansiering av sykehusbygg - vurderinger

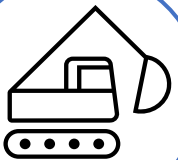
- Fare for at nødvendige prosjekter blir iverksatt for sent og at nye sykehus bygges for små
- Dagens egenkapitalkrav er for høyt og fører til unødig økonomifokus
- Dagens modell gir ikke tilstrekkelig sikkerhet for dekning av framtidige kostnader som følger av større investeringer

Skille drift og investering

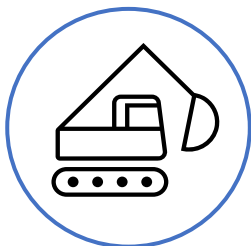
- Stortinget bevilger én ramme til spesialisthelsetjenesten
- Om denne deles i to – blir den ikke større

- Sykehus er høyspesialiserte formålsbygg
- Investeringer må ses i sammenheng med andre innsatsfaktorer

- *Utvalget mener det fortsatt skal være et samlet ansvar for drift og investering*

Finansiering av sykehusbygg – forslag

- Bedre tilgang på **likviditet**: Egenkapitalkravet reduseres fra 30 til 10 prosent
- Bedre dekning av **kapitalkostnader**: Helseforetakene kompenseres for 75 prosent av faktiske avskrivingskostnader
- Lavere rente: **Rentemodellen** endres tilbake til slik den var før 2018
- **Planleggingsmodellene** må forbedres, og involvering av fagmiljø må styrkes

Likviditet - konsekvenser

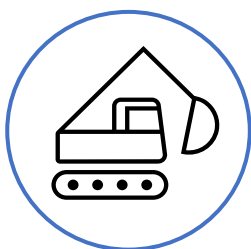
- Slipper å budsjettere med store overskudd for å bygge opp egenkapital
- Raskere igangsetting av byggeprosjekter
- Kan gi «riktigere» størrelse på nye sykehusbygg

Dekning av kapitalkostnader - konsekvenser

- Ikke (så) avhengig av at nye bygg gir lavere driftskostnader
- Kan gi «riktigere» størrelse på nye sykehusbygg
- Reduserer den relative kostnaden på kapital
- Gir regionale omfordelingseffekter ift dagens modell

Helhetlige pasientforløp

Helhetlige pasientforløp - vurdering

- Godt kunnskapsgrunnlag for tiltak som gir god samhandling mellom kommunene og spesialisthelsetjenesten
- Finansieringssystemet er ofte en hindring
- Det er behov for en samordnet planlegging av kapasitet mellom de to nivåene
- Helsefellesskapene kan være et virkemiddel for å sikre bedre samhandling

Forslag: Samhandlingsbudsjett

- Et felles, øremerket samhandlingsbudsjett mellom kommuner og helseforetak
- Midler utløses etter beslutninger i helsefellesskapene. Dersom det ikke oppnås enighet står midlene urørt
- Det bør settes av minimum 1-2 mrd. i samhandlingsbudsjettet
- Det bør gjennomføres pilot i noen helsefellesskap

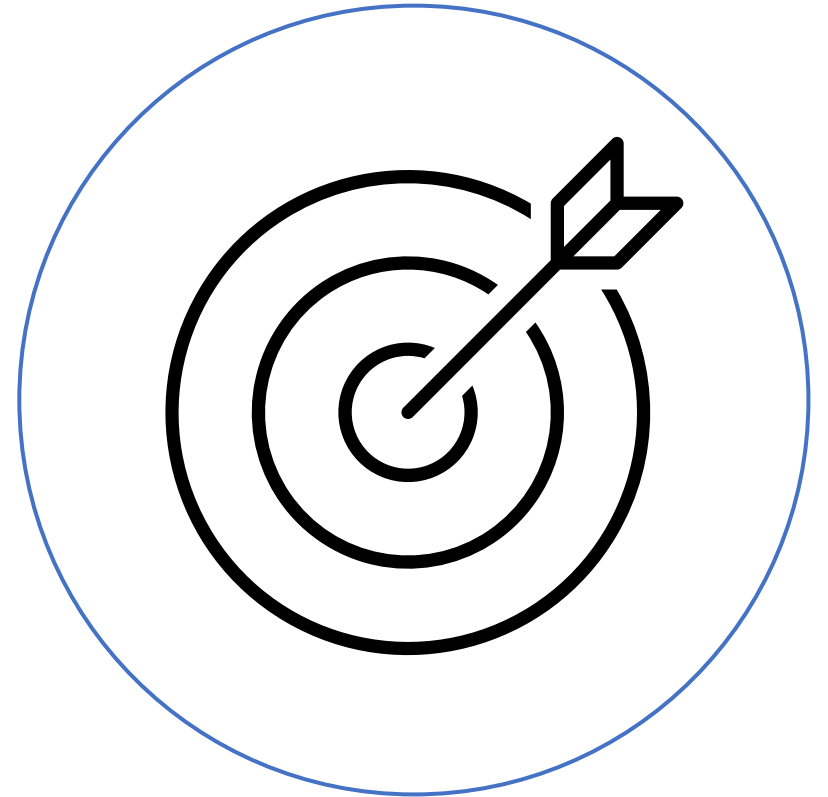
Samhandlingsbudsjett - utfordringer

- Formelt – krever uttrekk fra kommunenes ikke-øremerkede inntekter
- Blir en suksess *bare* dersom det lykkes å etablere en felles forståelse av hva som er gode samhandlingstiltak..
- *..og* at man aksepterer at ressurser benyttet på det ene nivået kan ha gunstige konsekvenser for det andre nivået

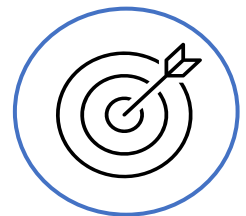
Mål- og resultatstyring

Mål- og resultatstyring - forslag

- Alle aktører må kritisk gjennomgå behovet for rapportering og indikatorer – dette må skje regelmessig, f.eks. hvert andre år
- Klinisk fagrevisjon kan supplere, og i noen grad erstatte, rapportering på kvalitetsindikatorer

Lederstillinger og lederstruktur

Lederstillinger og lederstruktur

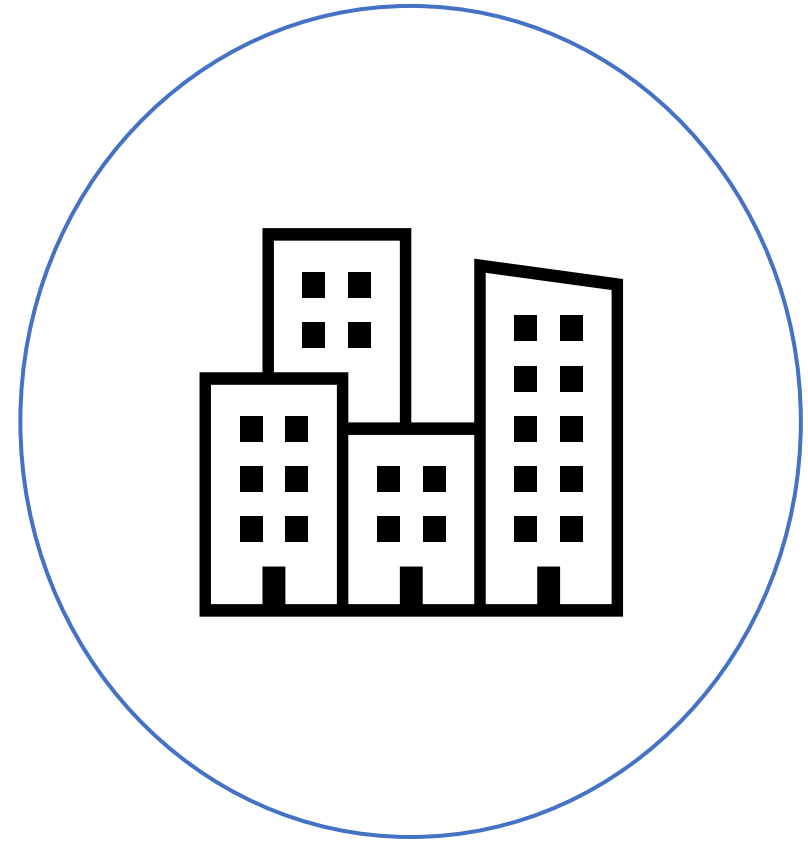

- Helseforetakene bør ha et betydelig handlingsrom for å få på plass gode strukturer for lokal ledelse
- Utvalget mener det ikke er behov for ytterlige reguleringer i lov eller forskrift

Epilog

Fellesskapets sykehus

Tilgang på kvalifisert og motivert arbeidskraft vil være en av de store utfordringene framover

---

Den offentlig finansierte helsetjenesten må være det stedet helsepersonell naturlig søker seg til

Skal vi lykkes..

..må spesialisthelsetjenesten sikres realistiske og forutsigbare budsjettammer

---

..må nye sykehusbygg utformes med en størrelse som både sikrer tilstrekkelig beredskap og tilrettelegger for effektiv bruk av helsepersonell.

..må kommuner og helseforetak ta et felles ansvar for samhandling slik at pasienter behandles på riktig sted til riktig tid

Takk for oppmerksomheten
